

Az alvó Hermaphroditosz Villa Borghesében található másolata

Hermaphroditosz

A Wikipédiából, a szabad enciklopédiából

Hermaphroditosz a görög mitológiában Aphrodité és Hermész szépséges fia.

Phrügiában nimfák nevelték fel a helyes ifjút. Történt egyszer, hogy egy tó partján sétált, és meglátta őt a tó nimfája. Azonnal beleszeretett Hermaphroditoszba, és közeledni próbált a fiúhoz, azonban Hermaphroditosz nem viszonzta szerelmét. Egyszer aztán az ifjú lement fürödni ehhez a tóhoz, és amikor meztelenre vetkőzött Szalmakisz, a tó nimfája átölelte. Hermaphroditosz szabadulni akart a nimfa öleléséből, de Szalmakisz azt kérte az istenektől,

hogy soha többé ne válhassanak el. Az istenek teljesítették a nimfa kérését, és egy testbe kényszerítették Hermaphroditoszt és Szalmakiszt.

Azóta a férfi és női ivarszervekkel rendelkezőket hermaphroditáknak nevezik. Az elkeseredett ifjú az isteneket arra kérte, hogy átkozzák el a tavat, és ahány férfi megmártózik benne veszítse el férfias jellemvonásait. Az olümposziak teljesítették ezt a kérést is. Ezután Hermaphroditoszt az olümposziak közé emelték, akit mindig fiatal jóképű ifjúként ábrázoltak, de női keblekkel, vagy szépséges leányként, és férfi nemi szervekkel.

Hermafroditizmus (biológia)

A Wikipédiából, a szabad enciklopédiából

A tulipán virága porzót és bibét egyaránt tartalmaz.

Ez a szócikk biológiai értelemben vett a kettős ivarúságról szól.

Egy hermafrodita (hímnős, kétivarú, biszexuális, kétnemű) élőlény fel van ruházva mind a hím, mind a női nemi szervekkel és mindkét fajta ivarsejt előállítására képes.[1] A név görög eredetű, Hermaphroditosz nevéből alkották. Hermaphroditosz Hermész (Ερμής) és Aphrodité (Αφροδίτη) istenek kétneművé változott fia volt a görög mitológiában.

A hermafroditizmus az növényvilágban gyakori jelenség, kétivarú például a dohány vagy az alma is, szemben az egyivarú és egylaki kukoricával, illetve az egyivarú és kétlaki mogyoróval.[2] Előfordul az önmegtermékenyítés (autogámia) is, így például a búzánál vagy a zabnál.[3] A hermafroditák autogámiája nem tévesztendő össze a szűznemzéssel, ami a nőtény egyedek hím közreműködése nélküli szaporodását jelenti, mint például a futógyíkok 12 fajánál.

A hermafrodita jelző átvitt értelemben is használatos.[4] A pszichológiai értelemben vett hermafroditákat gyakran nevezik androgün vagy günander néven is, ami a szintén görög eredetű nő és férfi jelentésű szavak összetétele.

Ennek a cikknek a tárgya a biológia értelemben vett hermafroditizmus, tehát amikor egy egyed mind a hím, mind pedig a női ivarsejtek előállítására képes.

Általános jellemzői [szerkesztés]

A törzsfejlődés korai szakaszaiban kialakult állatoknál sem ritka a hímnősség, így például kétivarúak a csigák vagy a földigiliszták[5] A leggyakrabban két hímnős egyed kölcsönösen termékenyíti meg egymást, az ivarsejtjeik megfelelő cseréjével.[1] A fiatal angolnák gyakran hímnősek, felnőttkori nemük végleges lakóhelyükre való felvándorlásuk után az élet- és táplálkozási viszonyok hatására, csak néhány év múlva alakul ki.[6]

A polipféle, tüskésbőrű és gerinces állatoknál viszont már sokkal ritkább, a hüllők, madarak és emlősök esetében csak rendellenességgként fordul elő a hermafroditizmus, és ilyenkor az egyik jellegzetesség nem valósul meg teljesen. Ilyen esetben pszeudohermafroditizmusról illetve emberek esetében interszexualitásról beszélünk.[7]

Szekvencionális hermafroditizmusnak a halaknál és kételtűeknél gyakori jelenséget nevezzük, hogy egynemű közegben egyes egyedek képesek nemet váltani, néhány faj egyedei ezt életükben többször is megteszik. Szükségszerűen két csoport létezhet, a protandrin és a protogün, attól függően, hogy a születéskor hím- illetve nőnemű egyedek alakulnak át a másik nemmé. Az előbbire a bohóchal, az utóbbira az ajakoshal lehet példa.

Kialakulása

A hermafroditák két úton jöhetnek létre. Ebből az egyszerűbb, amikor a nemi jellegek kialakulásáért felelős gének nem kapcsolódnak be az egyedfejlődés folyamán, vagy hormonháztartásbeli problémák miatt jön létre, alakul ki kétneműség.

A másik lehetséges ok úgynevezett genetikai mozaik fejlődése. A több mint két ivarsejtből fejlődő kimérák lehetnek olyan élőlények, amikben mindkét nem minden jellemző tulajdonsága (elsődleges és másodlagos nemi szervek és jellegek) egyformán megjelennek. A hermafroditizmust genetikailag legtöbbször az XX/XY jellegű mozaik okozza, nagy részüknél négy vagy három génkészlet van jelen. Az emberi hermafroditák kizárólag XX/XY kiméraként

alakulnak ki.

Források

^ a b Kiss János (főszerkesztő). hímnős (hermafrodita, biszexuális) (hermaphrodite (bisexual)), Oxford-Typotex Biológiai kislexikon. Typotex Kft. (2010. szeptember 9.). Hozzáférés ideje: 2009. szeptember 12.

↑ vazlat_noszervXII.pdf (application/pdf Object): A virág. ELTE Növényismereti Tanszék. (Hozzáférés: 2009. szeptember 12.) Morfológia: Hajtásrendszer. Mezőgazdasági -és Környezettudományi Kar. (Hozzáférés: 2009. szeptember 12.)

↑ Kiss János (főszerkesztő). megtermékenyítés (szüngámia, fertilizáció) (fertilization (syngamy)), Oxford-Typotex Biológiai kislexikon. Typotex Kft. (2010. szeptember 9.). Hozzáférés ideje: 2009. szeptember 12.

↑ Szondi Lipót. Az ember és sorsa. Budapest: Kossuth Könyvkiadó (1996. szeptember 9.). Hozzáférés ideje: 2009. szeptember 12. Szilágyi Júlia: Lehet-e esszé tanítani?. Komp-Press, Kolozsvár, 2007

↑ Alfred Edmund Brehm. Kevéssörtéjűek (Oligochaeta), Az állatok világa (2010. szeptember 9.). ISBN 963 86118 2 0. Hozzáférés ideje: 2009. szeptember 12.

↑ Alfred Edmund Brehm. 1. család: Valódi angolna-félék (Anguillidae), Az állatok világa (2010. szeptember 9.). ISBN 963 86118 2 0. Hozzáférés ideje: 2009. szeptember 12.

↑ Borsos Antal: A nemek kialakulásának zavarai az emberben. Mindentudás Egyeteme. (Hozzáférés: 2009. szeptember 12.)